

ارائه الگوی اجتماعی شدن یگان ویژه ناجا

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۴/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۴/۱۷

امیر حسین یاوری بافقی^۱

از صفحه ۲۴۳ الی ۲۷۸

چکیده

زمینه و هدف: توجه به شاخص‌های جامعه‌محوری و یا به عبارتی اجتماعی شدن یگان‌های ویژه از عوامل اصلی موفقیت آن‌ها در دنیای امروز است، لذا پژوهش حاضر به منظور تدوین الگوی اجتماع‌محوری یگان ویژه ناجا طراحی شد.

روش‌شناسی: به منظور اجرای این پژوهش از روش آمیخته کیفی و کمی استفاده شده است. در مرحله اول (کیفی) از فن مصاحبه، گروه کانونی استفاده و با توجه به داده‌های به‌دست آمده، پرسشنامه مرحله دوم طراحی می‌شود. پس از جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه، نتایج مورد ارزیابی و بررسی عمیق قرار می‌گیرد. در پژوهش حاضر، جامعه آماری شامل؛ مدیران، متولیان و خبرگان انتظامی کشور است که برحسب شرایط شغلی یا تجربیات عملی و یا انجام پژوهش‌ها و مطالعات مرتبط با موضوع پژوهش، توانایی لازم برای پاسخگویی به سؤالات محقق را داشته‌اند.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج نشان می‌دهد که اصل «افزایش بصیرت مأموران (تفکیک سره از ناسره) مستند به نظرات مقام معظم رهبری» دارای بالاترین امتیاز و اصل «اصلاح و تأمین قوانین مورد نیاز یگان ویژه» کمترین امتیاز را از بین اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا را کسب نموده‌اند. در ضمن، الگوی اجتماع‌محوری یگان ویژه ناجا از ۵ مؤلفه ۱. تحول در اهداف و ساختار سازمانی؛ ۲. تغییر در فن‌آوری مورد استفاده در مبارزه با مجرمان حرفه‌ای و حفظ امنیت مردم عادی؛ ۳. اصلاح مدیریت منابع انسانی؛ ۴. تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) و ۵. اصلاح رفتار میدانی تشکیل شده است.

واژه‌های کلیدی

جامعه‌محوری، اجتماعی شدن، یگان ویژه، سرمایه اجتماعی.

مقدمه

پلیس همانند سایر نهادهای اجتماعی بشری از بدو تأسیس تاکنون به منظور اصلاح وضعیت خود و مبتنی بر شرایط درون‌سازمانی و برون‌سازمانی خود مرتباً بازتعریف شده است. در برهه‌ای از زمان، پلیس شامل تعدادی از افراد متشخص محلی بود که امنیت شهروندان را تأمین می‌کرد. به مرور به یک سازمان دولتی شبیه شد و در نتیجه ساختار سازمانی، فن‌آوری، مراحل‌گزینش، آموزش و ... را به فرآیند روزمره زندگی سازمانی خود اضافه نمود. تأکید بیش‌ازحد به فناوری اگرچه سرعت، صحت و دقت را افزایش داد اما پلیس را از حالت انتظامی به نظامی سوق داد؛ اما این وضع خیلی دوام نیاورد. اکنون پلیس می‌داند که سرمایه‌های اجتماعی می‌توانند بسیاری از هزینه‌های اجرای مأموریت در راستای اهداف را کاهش داده و تأمین احساسی و فیزیکی امنیت در شرایط مطلوب‌تری قرار گیرد.

اگرچه در برخی از کشورها پلیس علاوه بر تکیه بر سرمایه اجتماعی به شیوه‌هایی همچون ترکیب داده‌های موجود در بانک‌های اطلاعات فردی هم روی آورده و عملاً پلیس به پلیس اطلاعات پایه تبدیل شده است؛ اما در صحنه عمل، پلیس از طریق کمک نهادهای اجتماعی و به‌ویژه آحاد مردم توانسته است به ابتکار عمل در صحنه‌های وقوع جرم دست یابد. این روند در پلیس جمهوری اسلامی ایران نیز نمود بارزی داشته به طوری که طی سال‌های پس از انقلاب، نقش مردم در تأمین امنیت به‌طور مستمر در حال افزایش است. تقریباً همه بخش‌های پلیس برنامه‌های روشنی برای به کارگیری سرمایه اجتماعی داشته و به گسترش آن مشغول هستند.

در این بین یگان ویژه نیز از موقعیت خاصی برخوردار است. سال‌ها تصور بر این بود که یگان ویژه به عنوان نیروی تمام‌کننده، نقش ویژه‌ای را بر عهده دارد. هنوز هم بسیاری از مدیران اعتقاد دارند که یگان ویژه شرایط تفاهم و مذاکره با مردم را ندارد، اما در صحنه عمل، واقعیت چیز دیگری است. مقام معظم رهبری (مدظله) بارها بر این نکته تأکید کردند که پلیس در صحنه عمل باید سره را از ناسره تشخیص دهد. سره همان مردم عادی و مؤمن

کوچه و بازار هستند که بایستی حرف آن‌ها را شنید و با عطف با آن‌ها برخورد نمود. برعکس، ناسره افرادی هستند که مخل امنیت هستند. این افراد ضرورتاً بایستی مورد مواخذه و شدت عمل قرار گیرند. برای رسیدن به این اهداف لازم است که از خود مردم در شناسایی اتفاقات محیطی در سطح شهر کمک خواست.

آن‌ها خودشان انرژی فراوانی برای پیشگیری از وقوع یک تجمع را دارند. مردم خودشان به راحتی مشکلات رخ داده در جامعه را مدیریت خواهند کرد. مردم خودشان با افراد ناسره برخورد و صحنه درگیری را از صحنه‌ای نظامی و رفتارهای خشونت‌آمیز به رفتارهای اجتماعی و منطقی تغییر خواهند داد؛ بنابراین به منظور جامعه‌محور شدن یگان ویژه نیازمند شناخت ابعاد و شاخص‌ها و... مختص یک یگان ویژه اجتماعی هستیم و همچنین، فرایند دستیابی به این کیفیت نیز مورد سوال است که در این پژوهش سعی شده تا به آن پرداخته شود. بنابراین سوال اصلی این پژوهش این است که؛ الگوی اجتماعی شدن یگان ویژه ناجا چگونه است؟

بیان مسئله

توجه به مجموعه بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) طی ده سال گذشته، تدابیر فرماندهان نیروی انتظامی و همچنین تأکید فرماندهی یگان ویژه در خصوص ضرورت تغییر در رویکردهای یگان ویژه، اصلاح رفتارهای مأموران یگان ویژه را در پی داشته است. بررسی پرونده‌های عملکرد یگان ویژه طی ده سال گذشته نشان می‌دهد که در برخی موارد حضور مأموران به جای کاهش علائم بحران، خود منجر به افزایش رفتار خشونت‌بار با مردم شده است. در بسیاری موارد مردم، مسئولان و حتی مأموران حقوق خود را نمی‌دانند. هنوز بسیاری از رفتارهای پلیسی مورد وثوق مدیران، جایگاه و مستندات علمی و حقوقی روشن ندارد. شاید در زمانی می‌توانستند برحسب اجتهاد شخصی عمل کنند، اما هر چه که از دوام نظام جمهوری اسلامی می‌گذرد، ضرورت تعیین قوانین صریح و روشن ضروری‌تر است. همواره این سؤال پیش می‌آید که روش‌های ارزان‌تری برای رسیدن به هدف وجود

ندارد؟ آیا نمی‌توان یگان ویژه‌ای داشت که خانواده‌های مأموران همواره از عدم حضور آن‌ها در منزل گله نداشته باشند؟

امروزه امنیت در یک تعریف فراگیر به یک جو روانی و شرایط عینی ناشی از کاربست نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای مواجهه با هرگونه بی‌نظمی، هنجارشکنی و یا آمادگی بالای مواجهه با هرگونه تهدید یا حمله اطلاق می‌شود. در حقیقت، امنیت به دلیل ایجاد جو روانی اطمینان‌بخش برای مردم و کشور، خود شاید به‌نوعی یک زیربنا برای توسعه سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مطرح است. از این رو توجه زیادی بر روی این مقوله به‌صورت گسترده صورت گرفته است. دستگاه‌ها و سازمان‌های مختلفی به‌منظور تأمین امنیت در کشورها تأسیس شده که متناسب با حوزه عمل، تعقیب‌کننده رسالت‌های مشخص هستند. پژوهش‌های مختلفی بر روی رهیافت‌های توسعه امنیت در سطح بین‌الملل صورت گرفته که در پژوهش‌های روپس ۲۰۱۳، لئون ۲۰۱۲، پارک و لی ۲۰۱۲ به اهمیت تثبیت امنیت جامعه‌محور و بر مبنای عموم مردم در تأمین امنیت، با هدایت سازمان‌های مشخص نظیر پلیس و مقوله امنیت جامعه‌محور اشاره شده است. جامعه‌محوری، یکی از رویکردهایی است که به دلیل گستردگی و توسعه حوزه امنیت در جامعه، اکنون ضرورت یافته و نهاد متولی حفظ امنیت در میان شهروندان نیز آن‌ها را به‌عنوان تحول رویکردی خود برگزیده است (وروایی، ۱۳۸۸: ۱۰۲).

رویکرد جامعه‌محوری پلیس اشاره به ارتباط و حمایت دوسویه سازمان پلیس و جامعه دارد. از یک‌سو، سازمان پلیس در تعامل با جامعه، دیدگاه آحاد مختلف مردم در خصوص نیازهای واقعی خود در حوزه نظم و امنیت را می‌سنجد و از نتایج این سنجش در برنامه‌ریزی و ارائه خدمات انتظامی بهتر به مردم استفاده می‌کند. ضمن این که با مردم بودن و جلب اعتماد عمومی نسبت به سازمان پلیس، موجب همکاری و مشارکت عمومی با این سازمان در برقراری نظم و امنیت اجتماعی می‌شود. از سوی دیگر، جامعه نیز در تعامل با پلیس دیدگاه‌های مختلف خود را در خصوص نیازهای واقعی حوزه نظم و امنیت به این

سازمان منعکس نموده و آن را در تحقق اهداف خدمت‌رسانی‌اش یاری می‌رساند. با توجه به سطح اهمیت امنیت در جامعه و نیز جایگاه رفیع جامعه‌محوری، ایجاب شرایط آسیب و چالش بر روی خصیصه جامعه‌محوری نیروهای امنیتی می‌توان نتایج سنگینی را بر بدنه امنیت جامعه و کارکرد این‌گونه سازمان‌ها تحمیل کند. دومین چالش استراتژی جامعه‌محوری پلیس، عدم تبیین رسالت عمومی تلقی نمودن مقوله نظم و امنیت اجتماعی است؛ بدین معنا که پلیس می‌تواند به تنهایی نظم و امنیت را در جامعه برقرار نماید. این سازمان برای برقراری نظم و امنیت در جامعه نیازمند واقعی کمک و حمایت مردمی است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۵: ۲۵).

یگان‌های ویژه پاسداران نیروی انتظامی (یگوتپ ناجا)، از منحصربه‌فردترین یگان‌های عملیاتی پلیس ایران است. کنترل اجتماعات، مبارزه و برخورد با اغتشاشات و تجمعات غیرقانونی، مشارکت در عملیات ویژه (گروگان‌گیری، بمب‌گذاری، طرح‌های پاک‌سازی و...)، اعزام نیرو و امدادرسانی به دیگر واحدهای پلیس کشور از جمله وظایف عمده یگان ویژه ناجا است. از مهم‌ترین رهیافت‌های مؤثری که در زمینه بهینه کردن فعالیت‌ها و نیز مقبولیت عمومی فعالیت این نیروها از یک سو و از سویی اثربخش شدن فعالیت‌های این نهاد می‌تواند مطرح باشد، رویکرد این نهاد به سوی تعدیل تخفیف چالش‌های این نهاد در زمینه جامعه‌محوری است. به عبارت دیگر تأثیر کنترلی و جامعه‌پذیرانه سرمایه اجتماعی پلیس موجب جلوگیری از بروز انحرافات، آسیب‌ها، ناهنجاری، جرم، جنایت، اعتیاد، آشوب و مسائلی از این قبیل می‌شود (قهرمانی، ۱۳۸۹: ۱۹). علاوه بر موارد فوق؛ نتایج کارگاه مشکل‌شناسی یگان ویژه که پیش از توسط محقق اجراء شده است، نشان داد که لازم است الگوی علمی مستخرج از منابع علمی و نظر خبرگان داخلی و خارجی ناجا برای اجتماعی کردن یگان ویژه ترسیم گردد.

مبانی نظری

پلیس جامعه‌محور

برای درک صحیح مفهوم پلیس جامعه‌محور، بهتر است رویکرد جامعه‌محوری پلیس را با رویکرد تهدید محوری آن مقایسه نمود. در رویکرد جامعه‌محوری، سازمان پلیس به جای تکیه صرف بر ابزارهای سنتی سرکوب و اعمال قدرت که لازمه آن تقابل و دوری از جامعه است، با کلیه ارکان جامعه تعامل برقرار نموده و ضمن توسعه ارائه خدمات خود به آن‌ها، از حمایت‌های مختلف مادی و معنوی جامعه در برقراری نظم عمومی و امنیت اجتماعی بهره‌مند می‌شود.

رویکرد جامعه‌محوری یگان ویژه اشاره به ارتباط و حمایت دوسویه سازمان ویژه و جامعه دارد. از یک سو، سازمان پلیس در تعامل با جامعه، دیدگاه آحاد مختلف مردم در خصوص نیازهای واقعی خود در حوزه نظم و امنیت را می‌سنجد و از نتایج این سنجش در برنامه‌ریزی و ارائه خدمات انتظامی بهتر به مردم استفاده می‌کند. ضمن این که با مردم بودن و جلب اعتماد عمومی نسبت به سازمان پلیس، موجب همکاری و مشارکت عمومی با این سازمان در برقراری نظم و امنیت اجتماعی می‌شود. از سوی دیگر، جامعه نیز در تعامل با پلیس دیدگاه‌های مختلف خود را در خصوص نیازهای واقعی حوزه نظم و امنیت به این سازمان منعکس نموده و آن را در تحقق اهداف خدمت‌رسانی‌اش یاری می‌رساند.

بدین ترتیب، می‌توان رویکرد جامعه‌محوری پلیس را نوعی استراتژی سازمان پلیس دانست که بر دو پایه اصلی استوار است:

اولین پایه این استراتژی را برقراری تعامل پلیس با ارکان مختلف جامعه به‌منظور امکان خدمت‌گزاری بهتر به مردم تشکیل می‌دهد. این امر اشاره به خاستگاه اصلی سازمان پلیس دارد: «سازمانی برخاسته از مردم و برای مردم». در این مفهوم، پلیس به‌منزله سازمانی است که از بطن مردم و برای خدمت‌گزاری به مردم برخاسته است. حال که پلیس از مردم و برای مردم است، باید با مردم باشد تا بتواند نیازهای واقعی آنان را درک و از میزان رضایت

آن‌ها از عملکرد خود مطلع شود. نتیجه آن خواهد شد که پلیس براساس یافته‌های حاصل از نیازسنجی عمومی در مقوله نظم و امنیت و میزان اثربخشی اجتماعی عملکرد خود، برنامه‌هایش را در جهت ارائه خدمات بهتر به مردم و جلب رضایت عمومی تنظیم می‌کند. دومین پایه راهبرد جامعه‌محوری پلیس، عمومی تلقی نمودن مقوله نظم و امنیت اجتماعی است؛ بدین معنا که پلیس نه می‌خواهد و نه می‌تواند به‌تنهایی نظم و امنیت را در جامعه برقرار نماید. این سازمان برای برقراری نظم و امنیت در جامعه نیازمند واقعی کمک و حمایت مردمی است. رویکرد جامعه‌محوری پلیس در واقع نوعی فلسفه و اعتقاد است مبنی بر این که چون مقوله نظم و امنیت مقوله‌هایی عمومی هستند، دستیابی به آن‌ها نیازمند همکاری مشترک پلیس و جامعه است (هدایتی، ۱۳۸۳: ۳).

پلیس جامعه‌محور به پلیسی گفته می‌شود که دو هدف عمده را در راهبرد خود در برقراری نظم عمومی و امنیت اجتماعی دنبال می‌کند. از یک‌سو، توسعه تعاملات خود با ارکان مختلف جامعه در جهت افزایش خدمت‌گزاری و از سوی دیگر، گسترش دامنه مشارکت عمومی در حوزه نظم و امنیت. بدین ترتیب می‌بایست بین راهبرد جامعه‌محوری پلیس و تلاش‌های پراکنده، مقطعی و غیر منسجمی که سازمان پلیس در جهت ارتباط با مردم برقرار می‌کند یا همکاری جزئی و موردی مردم که بعضاً در حوزه نظم و امنیت انجام می‌گیرد، تفاوت قایل شد.

به عبارتی، رویکرد جامعه‌محوری پلیس را می‌بایست جلوه خدمت‌گزاری واقعی و مردم‌سالاری عملی دانست. خدمت‌گزاری واقعی از آن‌جهت که پلیس در تعاملات مستقیم خود با مردم به‌خوبی نیازهای واقعی آن‌ها را درک و مناسب‌ترین خدمات را به آن‌ها ارائه نماید؛ و مردم‌سالاری عملی از آن‌جهت که کلیه آحاد جامعه در راستای مشارکت اجتماعی، عملاً با سازمان پلیس در تولید نظم عمومی و برقراری امنیت اجتماعی همکاری نمایند.

ترویج و باکوروکس پلیس جامعه‌محور را این‌گونه تعریف می‌نمایند: «رویکرد پلیس جامعه‌محور یک فلسفه است. این رویکرد مشارکت ضابطین قانون و جامعه را در شناسایی مشکلات و ریشه‌یابی آن‌ها و پیدا کردن راه‌حلی که مشکل را به‌طور دائم از بین برده و یا کاهش می‌دهد، برمی‌انگیزد. وقتی که افراد جامعه و مأمورین ضابط قانون با یکدیگر همکاری کنند تا کیفیت زندگی را در جامعه بهبود بخشند، فواید این رویکرد به‌خوبی روشن خواهد شد. ضابطین قانون از تکرار نشدن یک‌شکل برای همیشه بهره‌مند خواهند شد. شهروندان نیز از بهبود وضعیت زندگی خود سود خواهند برد. مأموران پلیس و شهروندان جامعه وقتی به‌طور مشترک راه‌حلی را پیدا می‌کنند، از اینکه توانسته‌اند خودشان به حل مسئله پردازند و سپس به راه‌حلی عملی دست یابند، بسیار راضی خواهند بود» (هدایتی، ۱۳۸۳: ۴).

به نظر گلدشتاین (۲۰۰۱)، پلیس جامعه‌مدار در واقع یک مکتب جامع‌فکری، روش مدیریتی و راهبردی سازمانی است که همه عوامل پلیس را در بر گرفته و شیوه‌های مؤثر حل مشکل و مشارکت پلیس و جامعه را ارتقاء می‌بخشد. به‌عبارت‌دیگر، پلیس جامعه‌مدار، یک تحول‌گفتمانی در نحوه تعامل پلیس با شهروندان است (رجبی‌پور، ۱۳۸۷: ۱۲۸ - ۱۳۰).

به نظر اورتمیر (۲۰۰۲)، پلیس جامعه‌مدار یعنی اصول کلی و راهبردی که تعامل اجتماعی، مشارکت و راه‌های حل مشکل را ارتقاء می‌دهد؛ یعنی عملیاتی که به یافتن راه‌حل‌های جدید و پیاده کردن آن‌ها در جامعه می‌انجامد (شاکری، ۱۳۸۲: ۳۹۱ - ۴۳۶).
به نظر سیگریو^۱ (۱۹۹۶)، اداره امور پلیس جامعه‌گرا را در وسیع‌ترین مفهوم خود، یک فلسفه که مستلزم تغییر سازمانی قابل ملاحظه و بنیادین است می‌داند و آن را نوعی شناخت و پذیرفتن جامعه در تأثیرگذاری بر فلسفه مدیریت و ارائه خدمات پلیسی تعریف می‌کند (مجیدی، ۱۳۸۵: ۱۶۳).

1. Seogrove.

پلیس جامعه‌محور، رویکردی است که می‌خواهد شکاف دیرینه بین پلیس و مردم و نهادهای اجتماعی را پر کند و با تعاملی همه‌جانبه و کارآمد، به مقابله با جرائم اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم و نیز اصلاح و باز اجتماعی کردن بزه‌کاران و مجرمان پردازد. بولنینگ و فوستر نیز، ویژگی مهم پلیس جامعه‌محور را، ایجاد تعامل نزدیک و پر کردن شکاف بین شهروندان و پلیس می‌دانند (فلدینگ، ۲۰۰۵).

پلیس جامعه‌محور، فلسفه‌ای سازمانی و رهیافتی مدیریتی است که همیاری و همکاری بین اجتماع و پلیس، روش‌های غیرمنفعلانه حل مسئله، مشارکت اجتماع در شناسایی علل جرم، ترس از جرم و سایر مسائل اجتماع را تقویت می‌کند (فارل، ۱۹۹۴).

گلدشتاین (۲۰۰۱): پلیس جامعه مدار در واقع یک مکتب جامع فکری، روش مدیریتی و راهبردی سازمانی است که همه عوامل پلیس را در بر گرفته و شیوه‌های مؤثر حل مشکل و مشارکت پلیس و جامعه را ارتقاء می‌بخشد.

پلیس جامعه‌محور عبارت است از راهبرد و خط‌مشی، با هدف دستیابی به کنترل مؤثر و کارآمد جرائم، کاهش ترس از جنایت، توسعه کیفیت زندگی، گسترش خدمات پلیسی و مشروعیت کار پلیس از طریق تکیه به عناصری از جامعه که درصدد تغییر شرایط جرم خیز هستند. این امر، مستلزم مسئولیت‌پذیری بیشتر پلیس، سهیم شدن فعال‌تر و بیشتر جامعه در فرآیند تصمیم‌گیری و توجه بیشتر به حقوق و آزادی‌های مردم است (عبدی، ۱۳۸۳: ۱۸).

بنابراین؛ با توجه به تعاریف بالا می‌توان گفت پلیس جامعه‌محور، منتظر رخدادی نامطلوب در جامعه نیست تا براساس شکایت و درخواست مجنی‌علیه و یا دستور مدعی‌العموم، اقدامات پیگیرانه خود را شروع کند؛ بلکه علاوه بر پیگیری انتظامی، به پیشگیری انتظامی نیز توجه دارد، به گونه‌ای که مجرمان با مشاهده حضور پلیس و یا احساس حضور پلیس، جرأت ارتکاب جرم را نداشته باشند. مضافاً این که این نیاز شهروندان و دغدغه‌های آنهاست که دستور کار پلیس و اولویت‌های آن را مشخص می‌کند.

اصول جامعه‌محوری در یگان ویژه

صاحب‌نظران، اصول ده‌گانه‌ای را برای رویکرد پلیس جامعه‌محور بیان کرده‌اند که مبانی کلی آن‌ها با یکدیگر مشابه هستند. در اینجا نمونه‌ای از این اصول ده‌گانه به شرح زیر ذکر می‌شود.

۱. رویکرد پلیس جامعه‌محور فلسفه‌ای مبتنی بر جامعه است؛
  ۲. رویکرد پلیس جامعه‌محور بر حل مسئله به صورت خلاق و ابتکاری تأکید دارد؛
  ۳. رویکرد پلیس جامعه‌محور بر افزایش اعتماد تأکید دارد؛
  ۴. در این رویکرد برای ضابطان قانون نقش وسیع‌تری در نظر گرفته می‌شود؛
  ۵. این رویکرد بر درگیر شدن جامعه در حل مشکلات خود تأکید دارد و می‌خواهد که شهروندان، خود در روند حل مسائل مشارکت داشته باشند؛
  ۶. پلیس جامعه‌محور فعال است و به صورت انفعالی عمل نمی‌کند؛
  ۷. پلیس جامعه‌محور آماده است تا هرکجا که کمک نیاز است، برای خدمت بشتابد؛
  ۸. پلیس جامعه‌محور روند ارائه خدمات به روش سنتی را از طریق تعامل با جامعه تقویت می‌کند؛
  ۹. رویکرد پلیس جامعه‌محور، تمام افراد ضابط قانون را در برمی‌گیرد؛
  ۱۰. این رویکرد، ارائه خدمات در راستای انجام وظیفه به‌عنوان ضابط قانون را به صورت ارتباط مستقیم با مردم فراهم ساخته است (ترویانوویچ و همکاران، ۱۳۸۳: ۵).
- کنترل پلیسی جامعه‌محور رویکردی است که در آن نهاد پلیس علاوه بر بهره‌گیری از ابزارهای تعریف شده در نظام عدالت کیفری، از همکاری و مشارکت نهادهای اجتماعی و دولتی برای کنترل عوامل ایجادکننده جرم استفاده می‌کند و در تلاش است تا از رهگذر تغییر در ساختارهای سازمانی و روش‌های اجرایی، خود را در قبال شهروندان مسئول کند تا در ادامه بتواند از مشارکت حداکثری اجتماع در کنترل عوامل ایجادکننده جرم بهره‌برد.

عوامل مؤثر بر پلیس جامعه‌محور را می‌توان به شرح زیر دسته‌بندی نمود:

۱. عوامل درون‌سازمانی شامل: منابع انسانی، ساختار سازمانی، فن‌آوری اطلاعات، حرفه‌ای بودن پلیس، سبک رهبری و مدیریت، توانمندی‌های رهبری و مدیریت، فرهنگ سازمانی؛
  ۲. عوامل برون‌سازمانی شامل: انتظارات مردم از پلیس، انتظارات حاکمیت، مشارکت اجتماعی، نظارت همگانی (قهرمانی و ابطیحی، ۱۳۸۹).
- ورودی‌های نظام پلیس جامعه‌محور با تأکید بر پیشگیری از وقوع جرم شامل مؤلفه‌های ساختاری (ترویانوویچ و همکاران، ۱۳۸۳: ۳۰ و ۳۱)؛ رویکردی (کارن و لیندا، ۱۳۸۲: ۴۷) و فردی (مجیدی، ۱۳۸۵: ۱۶۲ تا ۱۶۷) است. (قصری و همکاران، ۱۳۹۲)
- مؤلفه‌های ساختاری به سلسله‌مراتب مختلف یا سطوح متفاوت در یک نظام اطلاق می‌شود. منظور از ویژگی‌های ساختاری عبارت از؛ تمرکز، سلسله‌مراتب، تفویض اختیار، وحدت در فرماندهی، خودکفایی در مأموریت، تقسیم کار مشخص، وحدت هدف سازمان، ملموس بودن وظایف پیشگیرانه، غلبه صف بر ستاد و هماهنگی با سایر سازمان‌ها است (ترویانوویچ و همکاران، ۱۳۸۳: ۳۰ - ۳۱).
  - مؤلفه‌های رویکردی به تصمیم‌گیری در مورد چگونگی ارائه یک راه‌حل، برای رسیدن به هدفی خاص گفته می‌شود. مهم‌ترین رویکردهای پلیسی شامل رویکرد سیاسی، رویکرد حرفه‌ای و رویکرد جامعه‌محوری است (لیپست، ۱۳۸۲: ۴۴۶). در پژوهش حاضر از بین رویکردهای موردنظر، رویکرد پلیس جامعه‌محور انتخاب شده است.
  - منظور از مؤلفه‌های فردی، ویژگی‌هایی است که باید یک فرد برای ورود به نظامی خاص، حائز آن‌ها باشد. در این پژوهش منظور از ویژگی‌های فردی عبارت از؛ ایجادکننده فرصت مشارکت؛ آموزش‌دهنده؛ ظاهر آراسته و قدرت بیان؛ قدرت تصمیم‌گیری؛ تعهد؛ مثبت‌اندیشی؛ تحمل شکست؛ مستقل‌اندیش و خودکنترل؛

دارای قدرت حل مسئله و معتمد بودن؛ دارای انگیزه، اخلاق و رفتار اسلامی؛ تیزفهمی و هوش؛ برنامه‌ریز و پیش‌بینی‌کننده آینده؛ پشتکار قوی؛ اصالت خانوادگی و سابقه مفید خدمتی؛ سلامت جسمی و روانی؛ وسعت نظر؛ فرصت‌شناسی؛ قاطعیت در کار؛ اعتماد به نفس و چالش‌طلبی است (قصری و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۴).

خروجی فرایند نیز شامل مؤلفه‌های فردی، ساختاری و رویکردی است. گفتنی است که شاخص‌های هر یک از مؤلفه‌های حاضر در خروجی، با توجه به نتایج حاصل از پژوهش و پس از فعالیت‌های انجام‌شده به دست می‌آید (قصری و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۴).

در یک جمع‌بندی کلی می‌توان خصوصیات مدیریتی، ساختاری و رویکردی پلیس سنتی و جامعه‌محور را به شرح زیر دسته‌بندی و ارائه نمود:

جدول ۱: مقایسه خصوصیات مدیریتی، ساختاری و رویکردی پلیس سنتی و جامعه‌محور (محمد نسل، ۱۳۸۷: ۱۴۴)

پلیس سنتی	پلیس جامعه‌محور	
مدیریت	بوروکراتیک و سلسله‌مراتبی	راهبردی، تکیه بر اثربخشی
ساختار	غیرقابل انعطاف و متمرکز	منعطف و غیرمتمرکز
فرهنگ	محدودیت در قابلیت پاسخگویی، خودمختاری و مسئولیت پلیس	تقویت ارتباطات، باز بودن پلیس بر روی مردم و مشاوره با جامعه
نوع آموزش	تمرکز بر آمادگی جسمانی و تکنیک‌های دفاعی	تمرکز بر ایجاد تعادل بین اعمال قانون، پیشگیری، انسجام و اثربخشی
معیار کارآمدی و اثربخشی	مبتنی بر مداخله سریع، آمار دستگیری‌ها و شمار تعقیب‌های قضایی	مبتنی بر رضایت اجتماعی، از بین بردن بی‌نظمی و ارتقاء کیفیت خدمات پلیسی

پیشینه پژوهش

بررسی‌های محقق در این پژوهش نشان داده است که پژوهش‌هایی در خصوص موضوع پژوهش انجام شده است که در این بخش به‌عنوان پیشینه پژوهش به بخشی از آن‌ها اشاره شده است.:

همتی (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان؛ «پلیس جامعه‌محور و نقش آن در کاهش احساس ناامنی» عنوان می‌کند که؛ رویکرد «پلیس جامعه‌محور» در یکی دو دهه گذشته نه تنها به لحاظ تئوریک بلکه به لحاظ تجربی نیز رشد قابل توجهی داشته است و به جرأت می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین ملاک‌های اثربخشی و کارایی «پلیس جامعه‌محور» توانایی آن در کاهش احساس ناامنی شهروندان است. به لحاظ نظری با توجه به اتخاذ رویکرد پایین به بالا و شکل‌دهی و ارتقای سرمایه اجتماعی و از طریق شناسایی و پیشگیری از وقوع جرم و توجه به دیدگاه‌های شهروندان، «پلیس جامعه‌محور» می‌تواند به افزایش رضایتمندی، احساس امنیت و درنهایت کیفیت زندگی آن‌ها کمک کند. از لحاظ تجربی نیز شواهد حاکی از آن است که پیاده‌سازی برنامه‌های «پلیس جامعه‌محور» باعث افزایش آگاهی شهروندان شده است، باین حال به دلیل پیچیدگی موضوع «ترس از جرم» و «احساس ناامنی» بعضاً نتایج متناقضی نیز حاصل گردیده است.

شریفی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان؛ «مقایسه راهبردی الگوهای پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم: عنوان می‌کند که؛ درمجموع می‌توان الگوهای مختلف پلیسی را به دو دسته سنتی و نوین طبقه‌بندی نمود. درحالی‌که الگوی پلیس سنتی از دیرباز تاکنون بر فعالیت سازمان‌های پلیس کشورهای مختلف دنیا حاکم بوده است، اما در مقابل، الگوهای مختلف پلیس نوین شامل: ۱. الگوی پلیس جامعه‌محور؛ ۲. الگوی پلیس مناطق جرم‌خیز و ۳. الگوی پلیس مبتنی بر حل مسئله از دهه آخر قرن نوزدهم مورد توجه برخی سازمان‌های پلیس و با هدف بهبود عملکرد این سازمان‌ها در پیشگیری و کنترل جرائم قرار گرفته است. نتایج حاصل از این بررسی نشان می‌دهد که بین راهبردهای موجود و مورد استفاده در هریک از این چهار الگوی پلیسی اعم از سنتی و نوین تفاوت‌های زیادی وجود دارد که می‌توان آن‌ها را بدین شرح خلاصه نمود: راهبردهایی همچون افزایش تعداد ایستگاه‌های پلیس، گشت‌زنی تصادفی در تمام مناطق، واکنش سریع به درخواست کمک شهروندان، پژوهش‌ها پلیس در منطقه، دستگیری مرتکبان جرائم و اجرای دقیق قوانین از جمله اقدامات

و راهبردهای مربوط به الگوی پلیسی سنتی است؛ اما راهبردهای اصلی الگوی پلیس جامعه‌محور شامل گسترش سطح تعاملی پلیس با مردم، جلب مشارکت تمامی بخش‌های جامعه در اجرای مأموریت‌های پلیس و لزوم بهبود رفتار مأموران پلیس با مردم است. این در حالی است که الگوی پلیس، متمرکز بر مناطق جرم‌خیز، بر این امر تأکید دارد که پلیس باید ابتدا مناطق خاص حوزه استحفاظی خود که جرم در آن‌ها بیشتر رخ می‌دهد را شناسایی کند و سپس منابع خود را به آن نقاط اختصاص دهد تا بتواند جرم را کنترل و از وقوع آن پیشگیری کند و بر این اساس راهبردهای خود را شامل افزایش گشت‌های انتظامی در نقاط جرم‌خیز، تمرکز بر مجرمین شرور و تمرکز بر مجرمین سابقه‌دار می‌داند. بالاخره الگوی پلیس مسئله‌محور بر لزوم شناسایی دقیق و همه‌جانبه موضوع و سپس اقدام متناسب با ابعاد کمی و کیفی موضوع به‌عنوان دو راهبرد اصلی در امر پیشگیری و کنترل جرم در جامعه توجه دارد.

قهرمانی (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «پلیس جامعه‌محور؛ نقش مشارکت مردم در پیشگیری از وقوع جرم» عنوان می‌کند؛ جابه‌جایی جرم و مشکلات در جامعه، مواجهه بودن معضل و مشکلات مواد مخدر، اراذل و اوباش در خیابان، تغییر کیفیت رابطه پلیس و مردم، شکاف درک مفهوم امنیت از نگاه شهروندان، پلیس، صاحب‌نظران، محاکم قضایی و دولت از جمله چالش‌هایی است که روند رویکرد پلیس جامعه‌محور و به تبع آن مشارکت مردم در پیشگیری از وقوع جرم را تحت تأثیر قرار داده است. همچنین اقتضایی بودن تصویر ذهنی و عینی مردم از کارکردهای پلیس، نبود مدیریت شهری واحد در جوامع، نابرابری انتظارات مردم از پلیس، نبود تعریف جامع و تبیین پارادایم و مفهوم رویکرد پلیس جامعه‌محور در جوامع، نبود انسجام و نگرش هماهنگ در مقوله امنیت عمومی و اجتماعی از دیگر چالش‌های پیش روی پلیس هستند. درنهایت باید بیان کرد پیشگیری از جرم دغدغه فرعی دستگاه‌های مسئول است، درحالی که از پلیس انتظار تام و تمام دارند.

پور مؤذن (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه رویکرد جامعه‌محوری پلیس و احساس امنیت جامعه» عنوان می‌کند که؛ جهت شفاف‌سازی و تقویت نقش اجتماعی پلیس، تعدیل کارکردهای واکنشی پلیس و توجه به مدل جامعه‌محوری در امور پلیسی استفاده نمود.

وفادار (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان؛ «طراحی مدل مدیریت بحران برای نیروی انتظامی» که با هدف ارائه مدلی برای مدیریت بحران در ناجا انجام گرفته، به این پرسش‌ها پاسخ داده است که بحران از دیدگاه انتظامی چیست؟ عوامل اثرگذار بر مدیریت بحران توسط نیروی انتظامی کدامند؟ و مدل روشمند و پویا برای مدیریت بحران توسط ناجا چیست؟ در این پژوهش بر مدل میتراف و پوچانت تأکید شده و با مدل‌های ریچاردسون و لیچات که معطوف بر فرآیند هستند و مراحل سه‌گانه قبل، حین و بعد از بحران را طرح می‌کند، تلفیق گردیده است. جامعه آماری آن خبرگان انتظامی دارای تخصص علمی و تجربه عملی در زمینه مدیریت بحران بوده‌اند. نتایج این پژوهش نشان داده‌اند که مدل مطلوب برای مدیریت بحران در ناجا، استفاده از طرح جامع مدیریت بحران بوده و می‌تواند تا ۷۳ درصد حجم بحران را کاهش دهد.

مدل مفهومی پژوهش

برای تدوین الگوی جامعه‌محوری یگان ویژه پس از مطالعه مبانی نظری پژوهش و پژوهش‌های گذشته در مورد آن، ویژگی‌های پلیس جامعه‌محور، ابعاد پلیس جامعه‌محور، اصول اساسی رویکرد جامعه‌محوری پلیس، شاخص‌های پلیس جامعه‌محور، کارکرد یگان‌های ویژه، ساختار یگان‌های ویژه، مأموریت‌های یگان‌های ویژه، وظایف یگان‌های ویژه، آموزش‌های یگان ویژه، راهبردهای یگان ویژه در مدیریت بحران، بررسی مکانیزم‌های ارتقاء مشارکت اجتماعی مردمی، اصول جامعه‌محوری در یگان ویژه موردبررسی قرار گرفت. سپس با توجه به مطالب موجود ملاک‌ها و شاخص‌های الگوی

مفهومی تهیه و در نهایت پس از چندین بار اصلاح مدل اولیه پژوهش به شکل زیر طراحی گردید.

شکل ۱: الگوی مفهومی اجتماع محوری یگان ویژه ناجا

سؤالات پژوهش

سؤال اصلی

الگوی اجتماعی تر کردن یگان ویژه چگونه است؟

سؤال‌های فرعی

مؤلفه‌های الگوی اجتماعی تر کردن یگان ویژه کدامند؟

وزن هر یک از مؤلفه و شاخص‌های الگوی اجتماعی تر کردن یگان ویژه چقدر است؟

روش‌شناسی پژوهش

این شیوه با روش کیفی آغاز می‌شود، مصاحبه‌ای نیمه ساخت‌یافته و بلافاصله پس از آن مطالعه‌ای با استفاده از پرسشنامه انجام می‌گیرد و نتایج آن دو مرحله در تحقق کیفی دوم عمق می‌یابد و ارزیابی می‌شود. بر این اساس در پژوهش حاضر، در مرحله اول (کیفی) از فن مصاحبه گروه کانونی استفاده و با توجه به داده‌های به‌دست آمده، پرسشنامه مرحله دوم طراحی می‌شود. پس از جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه، نتایج مورد ارزیابی و بررسی عمیق قرار می‌گیرد.

نهایتاً با توجه به نکات و دیدگاه‌های ارائه‌شده، پژوهش حاضر، به علت افزودن به مجموعه دانش موجود در زمینه پیش‌بینی بحران اجتماعی، کاربردی است و از طرفی چون نتایج پژوهش متولیان نهادهای امنیتی را به شناخت بیشتر شرایط موجود و کمک به فرایند تصمیم‌گیری رهنمون می‌نماید، جزء پژوهش‌های توصیفی به شمار می‌رود. نکته آخر آن که این پژوهش به علت استفاده هم‌زمان از روش‌های کمی و کیفی، از روش آمیخته^۱ (ترکیبی) بهره گرفته و مبتنی بر روش اکتشافی است.

در پژوهش حاضر، جامعه آماری شامل؛ مدیران، متولیان و خبرگان انتظامی کشور است که برحسب شرایط شغلی یا تجربیات عملی و یا انجام پژوهش‌های و مطالعات مرتبط با موضوع پژوهش، توانایی لازم برای پاسخگویی به سؤالات محقق را داشته‌اند.

در این پژوهش به منظور انتخاب نمونه مناسب، از راهبرد نمونه‌گیری هدفمند که در طرح‌ریزی پژوهش‌های کیفی^۲ به کار می‌رود، استفاده شده است. در این نوع نمونه‌گیری،

1. Mixed Method Research.
2. Qualitative research.

بر طبق هدفی که در ذهن داریم، نمونه می‌گیریم. اغلب یک یا چند گروه از پیش تعریف شده و مشخص داریم که برای نمونه‌گیری از آن‌ها، در تلاش برای شناخت و انتخابشان هستیم. نمونه‌گیری هدفمند در شرایطی که احتیاج داریم سریع به نمونه هدف برسیم، می‌تواند خیلی مفید واقع شود. در این پژوهش نظرات تعداد ۳۲ نفر مورد بررسی دقیق قرار گرفت. اگرچه از ابتدا قصد بر این بود که تعداد نمونه‌ها بیشتر باشند اما در ادامه مصاحبه‌ها، این نتیجه دست داد که افزایش تعداد افراد، دانسته جدیدی را اضافه نمی‌نماید. لذا به استناد اصل اشباع به تعداد ۳۲ نفر اکتفا شد.

در این پژوهش از دو روش میدانی و کتابخانه‌ای برای گردآوری داده و اطلاعات استفاده شده است، در روش میدانی از ابزار پرسشنامه و از ابزار فیش‌نویسی در روش کتابخانه‌ای استفاده شده است.

به علت این که داده‌های این پژوهش در رابطه با گروه‌های جمعیتی و عملاً هر دو دسته داده‌های کمی و کیفی داشته‌ایم لذا در سنجش و آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی و تحلیل محتوا استفاده شده است.

در این پژوهش، در بخش تحلیل نظرات خبرگان با استفاده از فن دلفی، مجموع‌هایی از سؤالات به صورت تدریجی و مرحله‌به‌مرحله به افراد کارشناس ارائه می‌شود. پاسخ هر سؤال توسط گروه بررسی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در طرح سؤال بعدی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این کار در چند مرحله پیاپی صورت می‌گیرد تا این که سرانجام کارشناسان به نقطه توافق در مورد اهداف یا نیازهای سیستم دست یابند. معمولاً در این توافق، معیار مشخصی وجود ندارد. معیاری که معمولاً مورد توجه قرار می‌گیرد، این است که ۶۰ درصد پاسخ‌دهندگان، موافق این باشند که این رویدادها با احتمال ۵۰ درصد تا ۹۰

درصد رخ خواهند داد. به منظور انجام تحلیل های آماری در بخش کمی پژوهش، سطح معناداری^۱ پنج صدم $\alpha = 0.05$ مفروض شده است.

یافته های پژوهش

الف) یافته های توصیفی

در جداول زیر یافته های توصیفی مربوط به ویژگی های جمعیت شناختی پاسخگویان ارائه شده است.

جدول ۲: یافته های توصیفی مرتبط با تحصیلات پاسخگویان

درصد	فراوانی	تحصیلات
۶,۵	8	دیپلم
۱۷,۷	22	کاردانی
۴۱,۹	52	لیسانس
۲۴,۲	30	فوق لیسانس
۹۰,۳	112	کل
۹,۷	12	بی پاسخ
۱۰۰,۰	124	جمع کل

نتایج جدول فوق نشان می دهد که ۶/۵ درصد پاسخگویان دارای تحصیلات دیپلم، ۱۷/۷ درصد کاردانی، ۲۶ درصد لیسانس و ۲۴/۲ درصد نیز فوق لیسانس هستند. علاوه بر این، ۹/۷ درصد نیز تحصیلات خود را گزارش نکرده اند.

1. Significance Level.

جدول ۳: یافته‌های توصیفی مرتبط با سن پاسخگویان

درصد	فراوانی	سن
۲۷,۴	34	کمتر از ۳۰ سال
۴۳,۵	54	بین ۳۱ تا ۴۰ سال
۲۵,۸	32	بالاتر از ۴۱ سال
۹۶,۸	120	کل
۳,۲	4	بی پاسخ
۱۰۰,۰	124	جمع کل

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که ۲۷/۴ درصد پاسخگویان کمتر از ۳۰ سال سن دارند، ۴۳/۵ درصد بین ۳۱ تا ۴۰ سال و ۲۵/۸ درصد ۴۱ سال و بالاتر سن دارند. علاوه بر این، ۳/۲ درصد نیز سن خود را گزارش نکرده‌اند.

جدول ۴: یافته‌های توصیفی مرتبط با سنوات خدمتی پاسخگویان

درصد	فراوانی	سنوات خدمتی
۳۲,۳	40	کمتر از ۱۰ سال
۴۰,۳	50	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۲۴,۲	30	بالاتر از ۲۱ سال
۹۶,۸	120	کل
۳,۲	4	بی پاسخ
۱۰۰,۰	124	جمع کل

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که ۳۲/۳ درصد پاسخگویان کمتر از ۱۰ سال سابقه خدمت دارند، ۴۰/۳ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال و ۲۴/۲ درصد ۲۱ سال و بالاتر سابقه خدمتی دارند. علاوه بر این، ۳/۲ درصد نیز سابقه خدمتی خود را گزارش نکرده‌اند.

ب) یافته‌های استنباطی

۲۶۳

الگوی اجتماع محوری یگان ویژه ناجا چگونه است و چه ویژگی‌هایی دارد؟ به عبارت دیگر مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی اجتماع محوری یگان ویژه ناجا کدامند و وزن و اهمیت هر کدام از آن‌ها به چه میزان است؟

الگوی اجتماع محوری یگان ویژه ناجا از ۵ اصل و ۵ عامل اصلی تشکیل شده است؛ که هر کدام از این عامل‌ها نیز از شاخص‌هایی مختلفی تشکیل شده است که در ادامه وزن و اهمیت آن‌ها ارائه شده است. لازم به توضیح است که در این پژوهش با الگو گرفتن از مدل EFQM از یک مدل ۱۰۰۰ امتیازی استفاده گردید. براساس الگوی ۱۰۰۰ امتیازی، وزن اصول و عامل‌های اصلی به شرح زیر است.

سؤال ۱: اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا کدامند و وزن و اهمیت هر کدام از آن‌ها به چه میزان است؟

جدول ۵: وزن و اهمیت اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا

امتیاز بر مبنای ۱۰۰۰	اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا
202	حفظ حدود و ارزش‌های اسلامی و ملی
189	اصلاح و تأمین قوانین مورد نیاز یگان ویژه
192	تدوین سند راهبردی با رویکرد اجتماعی محوری
204	انجام پژوهش‌های مستمر داخلی و خارجی
213	افزایش بصیرت مأموران (تفکیک سره از ناسره) مستند به نظرات مقام معظم رهبری

اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا دارای ۱۰۰۰ امتیاز است. اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا از ۵ اصل حفظ حدود و ارزش‌های اسلامی و ملی (تاوا و عرف و ...)؛ اصلاح و تأمین قوانین مورد نیاز یگان ویژه؛ تدوین سند

راهبردی با رویکرد اجتماع‌محوری؛ انجام پژوهش‌های مستمر داخلی و خارجی؛ افزایش بصیرت مأموران (تفکیک سره از ناسره) مستند به نظرات مقام معظم رهبری تشکیل شده است. در جدول فوق اصل پنجم «افزایش بصیرت مأموران (تفکیک سره از ناسره) مستند به نظرات مقام معظم رهبری» دارای ۲۱۳ امتیاز و بالاترین امتیاز و اصل دوم «اصلاح و تأمین قوانین مورد نیاز یگان ویژه» با ۱۸۹ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا را کسب نموده‌اند. امتیاز سایر اصول نیز در جدول فوق ارائه شده است.

سؤال ۲: مؤلفه‌های الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا کدامند و وزن و اهمیت هر کدام از آنها به چه میزان است؟

جدول ۶: وزن و اهمیت مؤلفه‌های الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا

امتیاز بر مبنای ۱۰۰۰	مؤلفه‌های الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا
201	تحول در اهداف و ساختار سازمانی
196	تغییر در فن آوری مورداستفاده در مبارزه با مجرمان حرفه‌ای و حفظ امنیت مردم عادی
209	اصلاح مدیریت منابع انسانی
195	تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...)
198	اصلاح رفتار میدانی

مؤلفه‌های الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا دارای ۱۰۰۰ امتیاز است. مؤلفه‌های الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا از ۵ مؤلفه تحول در اهداف و ساختار سازمانی؛ تغییر در فن آوری مورداستفاده در مبارزه با مجرمان حرفه‌ای و حفظ امنیت مردم عادی؛ اصلاح مدیریت منابع انسانی؛ تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...)؛ و اصلاح رفتار میدانی تشکیل شده است. در جدول فوق مؤلفه سوم «اصلاح مدیریت منابع انسانی» دارای ۲۰۹ امتیاز و بالاترین امتیاز و مؤلفه چهارم «تغییر در سایر منابع

(سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...)» با ۱۹۵ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین مؤلفه‌های الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه نجا را کسب نموده‌اند. امتیاز سایر مؤلفه‌ها نیز در جدول فوق ارائه شده است.

سؤال ۳: مؤلفه‌های تحول در اهداف و ساختار سازمانی یگان ویژه نجا کدامند و وزن و اهمیت هر کدام از آن‌ها به چه میزان است؟

جدول ۷: وزن مؤلفه‌های تحول در اهداف و ساختار سازمانی

امتیاز از ۲۰۱	مؤلفه‌های تحول در اهداف و ساختار سازمانی
50	درک شرایط درونی یگان
49	درک شرایط بیرونی یگان
53	تحلیل پیام بحران‌ها
49	اشراف اطلاعاتی (فرد، جغرافیا و موضوعات)

مؤلفه‌های تحول در اهداف و ساختار سازمانی دارای ۲۰۱ امتیاز است. مؤلفه‌های تحول در اهداف و ساختار سازمانی از ۴ عامل درک شرایط درونی یگان؛ درک شرایط بیرونی یگان؛ تحلیل پیام بحران‌ها؛ و اشراف اطلاعاتی (فرد، جغرافیا و موضوعات) تشکیل شده است. در جدول فوق مؤلفه چهارم «تحلیل پیام بحران‌ها» دارای ۵۳ امتیاز و بالاترین امتیاز و مؤلفه دوم و چهارم «تحلیل پیام بحران‌ها» و «اشراف اطلاعاتی (فرد، جغرافیا و موضوعات)» با ۴۹ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین مؤلفه‌های تحول در اهداف و ساختار سازمانی یگان ویژه نجا را کسب نموده‌اند. امتیاز سایر مؤلفه‌ها نیز در جدول فوق ارائه شده است.

سؤال ۴: مؤلفه‌های تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای یگان ویژه نجا کدامند و وزن و اهمیت هر کدام از آن‌ها به چه میزان است؟

جدول ۸: وزن مؤلفه‌های تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای

امتیاز از ۲۰۹	مؤلفه‌های تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای یگان ویژه ناجا
66	تجهیزات ویژه حمایت از مردم عادی (سره)
73	تجهیزات ویژه مقابله با افراد ناسره

مؤلفه‌های تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای یگان ویژه ناجا دارای ۱۹۶ امتیاز است. مؤلفه‌های تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای یگان ویژه ناجا از ۲ عامل تجهیزات ویژه حمایت از مردم عادی (سره)؛ و تجهیزات ویژه مقابله با افراد ناسره تشکیل شده است. در جدول فوق مؤلفه «تجهیزات ویژه مقابله با افراد ناسره» دارای ۷۳ امتیاز و بالاترین امتیاز و مؤلفه «تجهیزات ویژه حمایت از مردم عادی (سره)» با ۶۶ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین مؤلفه‌ها، مؤلفه‌های تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای یگان ویژه ناجا را کسب نموده‌اند.

سؤال ۵: مؤلفه‌های اصلاح مدیریت منابع انسانی یگان ویژه ناجا کدامند و وزن و اهمیت هر کدام از آن‌ها به چه میزان است؟

جدول ۹: وزن مؤلفه‌های اصلاح مدیریت منابع انسانی

امتیاز از ۲۰۹	مؤلفه‌های اصلاح مدیریت منابع انسانی
66	شناسایی و جذب
73	تحول جدی در منابع، متون آموزشی، اساتید و روش تدریس
70	تأمین معیشت و امنیت شغلی

مؤلفه‌های اصلاح مدیریت منابع انسانی یگان ویژه ناجا دارای ۲۰۹ امتیاز است. مؤلفه‌های اصلاح مدیریت منابع انسانی از ۳ عامل شناسایی و جذب؛ تحول جدی در منابع، متون آموزشی، اساتید و روش تدریس؛ و تأمین معیشت و امنیت شغلی تشکیل شده است. در جدول فوق مؤلفه دوم «تحول جدی در منابع، متون آموزشی، اساتید و روش تدریس» دارای ۷۳ امتیاز و بالاترین امتیاز و مؤلفه اول «شناسایی و جذب» با ۶۶ امتیاز و کمترین

امتیاز را از بین مؤلفه‌های اصلاح مدیریت منابع انسانی یگان ویژه نجا را کسب نموده‌اند. امتیاز سایر مؤلفه‌ها نیز در جدول فوق ارائه شده است.

سؤال ۶: مؤلفه‌های تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) یگان ویژه نجا کدامند و وزن و اهمیت هر کدام از آن‌ها به چه میزان است؟

جدول ۱۰: وزن مؤلفه‌های تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...)

امتیاز از ۱۹۵	ملاک‌ها
51	سرمایه‌های اجتماعی
48	مدیریت اطلاعاتی
49	اقتصاد مقاومتی
47	مدیریت دانش

مؤلفه‌های تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) یگان ویژه نجا دارای ۱۹۵ امتیاز است. مؤلفه‌های تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) از ۴ ملاک سرمایه‌های اجتماعی، مدیریت اطلاعاتی، اقتصاد مقاومتی، مدیریت دانش تشکیل شده است. در جدول فوق مؤلفه اول «سرمایه‌های اجتماعی» دارای ۵۱ امتیاز و بالاترین امتیاز و مؤلفه چهارم «مدیریت دانش» با ۴۷ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین مؤلفه‌های تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) یگان ویژه نجا را کسب نموده‌اند. امتیاز سایر مؤلفه‌ها نیز در جدول فوق ارائه شده است.

سؤال ۷: مؤلفه‌های اصلاح رفتار میدانی یگان ویژه نجا کدامند و وزن و اهمیت هر کدام از آن‌ها به چه میزان است؟

جدول ۱۱: وزن مؤلفه‌های تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...)

امتیاز از ۱۹۸	ملاک‌ها
47	تدوین برنامه از مهد کودک تا بازنشستگی
51	مستندسازی وقایع
50	تدوین راهبرد رسانه و استفاده از گروه‌های رسانه
50	ارتباط تخصصی با شخص حقیقی و حقوقی

مؤلفه‌های اصلاح رفتار میدانی یگان ویژه ناجا دارای ۱۹۸ امتیاز است. مؤلفه‌های اصلاح رفتار میدانی یگان ویژه ناجا از ۴ عامل تدوین برنامه از مهد کودک تا بازنشستگی؛ مستندسازی وقایع؛ تدوین راهبرد رسانه و استفاده از گروه‌های رسانه؛ و ارتباط تخصصی با شخص حقیقی و حقوقی تشکیل شده است. در جدول فوق مؤلفه دوم «مستندسازی وقایع» دارای ۵۱ امتیاز و بالاترین امتیاز و مؤلفه اول «تدوین برنامه از مهد کودک تا بازنشستگی» با ۴۷ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین مؤلفه‌های اصلاح رفتار میدانی یگان ویژه ناجا را کسب نموده‌اند. امتیاز سایر مؤلفه‌ها نیز در جدول فوق ارائه شده است.

با عنایت به مطالب مذکور وزن اصول، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی اجتماع‌محوری یگان ویژه ناجا به شرح زیر است.

اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا از ۵ اصل ۱. حفظ حدود و ارزش‌های اسلامی و ملی (تاوا و عرف و ...)؛ ۲. اصلاح و تأمین قوانین مورد نیاز یگان ویژه؛ ۳. تدوین سند راهبردی با رویکرد اجتماعی محوری؛ ۴. انجام پژوهش‌های مستمر داخلی و خارجی؛ ۵. افزایش بصیرت مأموران (تفکیک سره از ناسره) مستند به نظرات معظم رهبری تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد که اصل «افزایش بصیرت مأموران (تفکیک سره از ناسره) مستند به نظرات معظم رهبری» دارای ۲۱۳ امتیاز و بالاترین امتیاز و اصل «اصلاح و تأمین قوانین مورد نیاز یگان ویژه» با ۱۸۹ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا را کسب نموده‌اند.

الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا از ۵ مؤلفه ۱. تحول در اهداف و ساختار سازمانی؛ ۲. تغییر در فن‌آوری مورد استفاده در مبارزه با مجرمان حرفه‌ای و حفظ امنیت مردم عادی؛ ۳. اصلاح مدیریت منابع انسانی؛ ۴. تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و ...)؛ و ۵. اصلاح رفتار میدانی تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد که مؤلفه «اصلاح مدیریت منابع انسانی» دارای ۲۰۹ امتیاز و بالاترین امتیاز و مؤلفه «تغییر در

سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...)» با ۱۹۵ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین مؤلفه‌های الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه نجا را کسب نموده‌اند.

مؤلفه تحول در اهداف و ساختار سازمانی از ۴ شاخص ۱. درک شرایط درونی یگان؛ ۲. درک شرایط بیرونی یگان؛ ۳. تحلیل پیام بحران‌ها و ۴. اشراف اطلاعاتی (فرد، جغرافیا و موضوعات) تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد شاخص «تحلیل پیام بحران‌ها» دارای ۵۳ امتیاز و بالاترین امتیاز و شاخص‌های «تحلیل پیام بحران‌ها» و «اشراف اطلاعاتی (فرد، جغرافیا و موضوعات)» هر یک با ۴۹ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین شاخص‌های تحول در اهداف و ساختار سازمانی یگان ویژه نجا را کسب نموده‌اند.

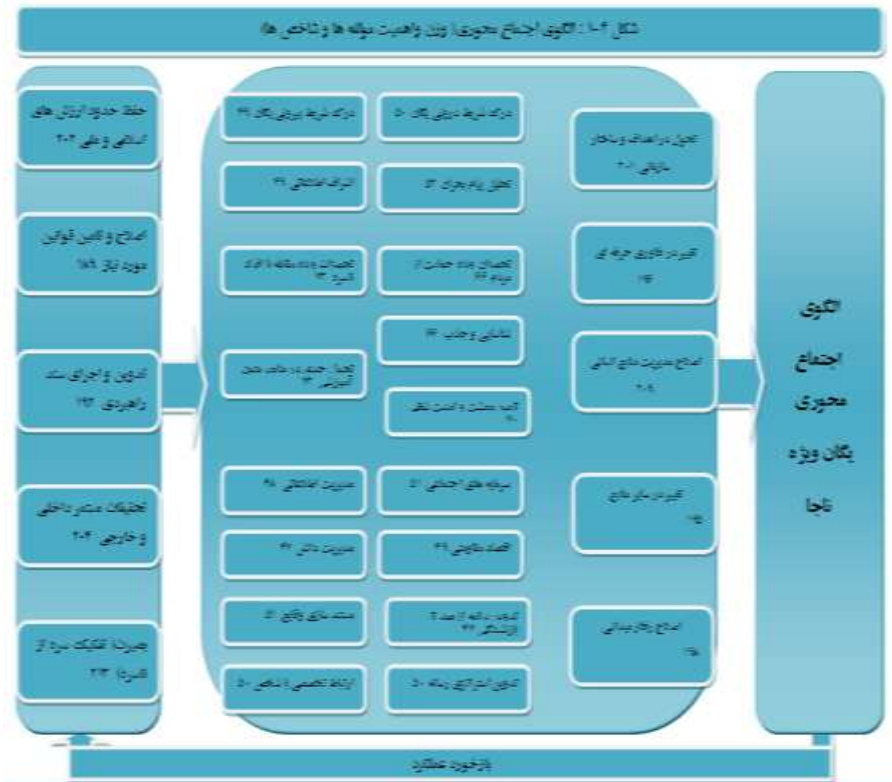
مؤلفه تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای یگان ویژه نجا از ۲ شاخص؛ ۱. تجهیزات ویژه حمایت از مردم عادی (سره) و ۲. تجهیزات ویژه مقابله با افراد ناسره تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد که شاخص «تجهیزات ویژه مقابله با افراد ناسره» دارای ۷۳ امتیاز و بالاترین امتیاز و شاخص «تجهیزات ویژه حمایت از مردم عادی (سره)» با ۶۶ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین شاخص‌های تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای یگان ویژه نجا را کسب نموده‌اند.

مؤلفه اصلاح مدیریت منابع انسانی از ۳ شاخص؛ ۱. شناسایی و جذب؛ ۲. تحول جدی در منابع؛ ۳. متون آموزشی، اساتید و روش تدریس؛ و تأمین معیشت و امنیت شغلی تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد که شاخص «تحول جدی در منابع، متون آموزشی، اساتید و روش تدریس» دارای ۷۳ امتیاز و بالاترین امتیاز و شاخص «شناسایی و جذب» با ۶۶ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین شاخص‌های اصلاح مدیریت منابع انسانی یگان ویژه نجا را کسب نموده‌اند.

مؤلفه‌های تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) از ۴ شاخص؛ ۱. سرمایه‌های اجتماعی؛ ۲. مدیریت اطلاعاتی؛ ۳. اقتصاد مقاومتی و ۴. مدیریت دانش تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد شاخص «سرمایه‌های اجتماعی» دارای ۵۱ امتیاز و

بالاترین امتیاز و شاخص «مدیریت دانش» با ۴۷ امتیاز، کمترین امتیاز را از بین شاخص های تغییر در سایر منابع (سرمایه های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) یگان ویژه ناجا را کسب نموده اند.

مؤلفه های اصلاح رفتار میدانی یگان ویژه ناجا از ۴ شاخص؛ ۱. تدوین برنامه از مهد کودک تا بازنشستگی؛ ۲. مستندسازی وقایع؛ ۳. تدوین راهبرد رسانه و استفاده از گروه های رسانه و ۴. ارتباط تخصصی با شخص حقیقی و حقوقی تشکیل شده است. نتایج نشان می دهد که شاخص «مستندسازی وقایع» دارای ۵۱ امتیاز و بالاترین امتیاز و شاخص «تدوین برنامه از مهد کودک تا بازنشستگی» با ۴۷ امتیاز و کمترین امتیاز را از بین شاخص های اصلاح رفتار میدانی یگان ویژه ناجا را کسب نموده اند.

نتیجه گیری

۲۷۱

اصول بنیادی الگوی اجتماع محوری یگان ویژه ناجا از ۵ اصل؛ ۱. حفظ حدود و ارزش های اسلامی و ملی (تاوا و عرف و ...)؛ ۲. اصلاح و تأمین قوانین مورد نیاز یگان ویژه؛ ۳. تدوین سند راهبردی با رویکرد اجتماعی محوری؛ ۴. انجام پژوهش های مستمر داخلی و خارجی؛ ۵. افزایش بصیرت مأموران (تفکیک سره از ناسره) مستند به نظرات مقام معظم رهبری تشکیل شده است. نتایج نشان می دهد که اصل «افزایش بصیرت مأموران (تفکیک سره از ناسره) مستند به نظرات مقام معظم رهبری» دارای بالاترین امتیاز (۲۱۳ امتیاز) و اصل «اصلاح و تأمین قوانین مورد نیاز یگان ویژه» دارای کمترین امتیاز (۱۸۹ امتیاز) را از بین اصول بنیادی الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا را کسب نموده اند. در ضمن، الگوی اجتماع محوری یگان ویژه ناجا از ۵ مؤلفه؛ ۱. تحول در اهداف و ساختار سازمانی؛ ۲. تغییر در فن آوری مورد استفاده در مبارزه با مجرمان حرفه ای و حفظ امنیت مردم عادی؛ ۳. اصلاح مدیریت منابع انسانی؛ ۴. تغییر در سایر منابع (سرمایه های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) و ۵. اصلاح رفتار میدانی تشکیل شده است. نتایج نشان می دهد که مؤلفه «اصلاح مدیریت منابع انسانی» دارای بالاترین امتیاز (۲۰۹ امتیاز) و مؤلفه «تغییر در سایر منابع (سرمایه های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...)» دارای کمترین امتیاز (۱۹۵ امتیاز) از بین مؤلفه های الگوی سرمایه اجتماعی در یگان ویژه ناجا است. در ضمن مؤلفه تحول در اهداف و ساختار سازمانی دارای ۲۰۱ امتیاز، مؤلفه تغییر در فن آوری مورد استفاده در مبارزه با مجرمان حرفه ای و حفظ امنیت مردم عادی دارای ۱۹۶ امتیاز و مؤلفه اصلاح رفتار میدانی دارای ۱۹۸ امتیاز است.

مؤلفه تحول در اهداف و ساختار سازمانی دارای ۲۰۱ امتیاز و ۴ شاخص است که این شاخص ها از ۱. درک شرایط درونی یگان؛ ۲. درک شرایط بیرونی یگان؛ ۳. تحلیل پیام بحران ها و ۴. اشراف اطلاعاتی (فرد، جغرافیا و موضوعات) تشکیل شده است. نتایج نشان می دهد شاخص «تحلیل پیام بحران ها» دارای بالاترین امتیاز (۵۳ امتیاز) و شاخص های

«تحلیل پیام بحران‌ها» و «اشراف اطلاعاتی (فرد، جغرافیا و موضوعات)» دارای کمترین امتیاز (هر یک با ۴۹ امتیاز) می‌باشند.

مؤلفه تغییر در فناوری‌های حرفه‌ای یگان ویژه ناجا دارای ۱۹۶ امتیاز و دو شاخص است که این شاخص‌ها عبارت‌اند از: ۱. شاخص تجهیزات ویژه حمایت از مردم عادی (سره) و ۲. تجهیزات ویژه مقابله با افراد ناسره. نتایج نشان می‌دهد که شاخص «تجهیزات ویژه مقابله با افراد ناسره» دارای بالاترین امتیاز (۷۳ امتیاز) و شاخص «تجهیزات ویژه حمایت از مردم عادی (سره)» دارای کمترین امتیاز (۶۶ امتیاز) است.

مؤلفه اصلاح مدیریت منابع انسانی دارای ۲۰۹ امتیاز و ۳ شاخص است که این شاخص‌ها عبارت‌اند از: ۱. شناسایی و جذب؛ ۲. تحول جدی در منابع؛ ۳. متون آموزشی، اساتید و روش تدریس و ۴. تأمین معیشت و امنیت شغلی. نتایج نشان می‌دهد که شاخص «تحول جدی در منابع، متون آموزشی، اساتید و روش تدریس» دارای بالاترین امتیاز (۷۳ امتیاز) و شاخص «شناسایی و جذب» دارای کمترین امتیاز (۶۶ امتیاز) است.

مؤلفه‌های تغییر در سایر منابع (سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و...) دارای ۱۹۵ امتیاز و ۴ شاخص است که این شاخص‌ها از ۱. سرمایه‌های اجتماعی؛ ۲. مدیریت اطلاعاتی؛ ۳. اقتصاد مقاومتی و ۴. مدیریت دانش تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد شاخص «سرمایه‌های اجتماعی» دارای بالاترین امتیاز (۵۱ امتیاز) و شاخص «مدیریت دانش» دارای کمترین امتیاز (۴۷ امتیاز) است.

مؤلفه‌های اصلاح رفتار میدانی یگان ویژه ناجا دارای ۱۹۸ امتیاز و ۴ شاخص است که این شاخص‌ها از ۱. تدوین برنامه از مهد کودک تا بازنشستگی؛ ۲. مستندسازی وقایع؛ ۳. تدوین راهبرد رسانه و استفاده از گروه‌های رسانه؛ و ۴. ارتباط تخصصی با شخص حقیقی و حقوقی تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد که شاخص «مستندسازی وقایع» دارای بالاترین امتیاز (۵۱ امتیاز) و شاخص «تدوین برنامه از مهد کودک تا بازنشستگی» دارای کمترین امتیاز (۴۷ امتیاز) است.

- ابطحی، حسین؛ یاورى بافقى، امير حسين و اسماعيلی، احمد رضا (۱۳۹۰). طراحی مدل پیش‌نگری بحران‌های اجتماعی به منظور پیشگیری از آن‌ها توسط ناجا. پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال چهارم، شماره ۳، صص ۳۴-۱.
- اکبریان، مهدی؛ جاوید، نورمحمد؛ کایدان، میثم؛ خاکی، محمدابراهیم (۱۳۸۸). پلیس جامعه‌محور، امنیت و سرمایه اجتماعی. مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۱۷.
- امیری، عبدالرضا (۱۳۹۱). مطالعه فرایند و متغیرهای مؤثر بر امنیتی شدن بحران‌های اجتماعی در ایران. مطالعات مدیریت انتظامی، سال هفتم، شماره ۲، صص ۲۱۹-۲۳.
- برایسون و الستون (۱۳۸۹). خلق و پیاده‌سازی برنامه استراتژیک. مترجمان: اعرابی و تقی زاده، تهران: انتشارات مهکامه، چاپ اول.
- بیات، بهرام؛ شرافتی، جعفر؛ عبدی، نرگس (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع‌محور. تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- پوراسدی، محمد؛ نوروزی، بهرام (۱۳۹۱). تأثیر مؤلفه‌های آموزشی در تحقق پلیس جامعه‌محور. پژوهش‌های مدیریت آموزشی. شماره ۱۴.
- پورعزت، علی‌اصغر؛ فیروزپور، آرمین؛ سعدآبادی، علی‌اصغر (۱۳۹۲). مطالعه و مقایسه رویکرد اجتماع‌محور مدیریت بحران در کشورهای منتخب. انتشارات مدیریت سازمان‌های دولتی، شماره ۲.
- پورمؤذن، علی محمد (۱۳۸۸). بررسی رابطه نقش اجتماعی پلیس و احساس امنیت خانواده‌ها مطالعه موردی (شمال تهران). پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، شماره ۷.
- خورشیدی، حسنی (۱۳۷۴). تصمیم‌گیری در بحران، با استفاده از الگوی تصمیم‌گیری و فرآیند اجرایی آن در شرایط بحرانی اسمارت و ریتنسکی.
- رجبی‌پور، محمود (۱۳۸۲). راهبرد پیشگیری اجتماعی از جرم: تعامل پلیس و دانش‌آموزان. فصلنامه دانش انتظامی، سال پنجم، شماره سوم، دانشگاه علوم انتظامی.

- رضوانی، حمیدرضا (۱۳۸۶). تلفیق مدیریت بحران در راهبردهای سازمان. ماهنامه تدبیر، سال هجدهم، شماره ۱۷۷، صص ۲۸-۲۳.
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۵). اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. تهران: نشر دوران.
- صدیق سروستانی، رحمت‌الله؛ قیصری، عباس (۱۳۸۸). نقش «سرمایه اجتماعی» در الگوی «پلیس اجتماع محور». مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۲۰.
- ضمیری، عبدالحسین و رضا نصیری، حامد (۱۳۸۹). بحران بین‌المللی، ابعاد و مؤلفه‌ها. پژوهشنامه مدیریت بحران، شماره ۵۱، صص ۱۳۸ - ۹۵.
- عبدالرحمانی، رضا (۱۳۸۳). پلیس اجتماعی محور و امنیت محله‌ای (با اشاره به طرح پلیس اجتماع محور ناجا). دانش انتظامی، شماره ۲۳.
- عبدی، توحید (۱۳۸۳). تبیین رویکرد جامعه‌محوری پلیس. فصلنامه دانش اجتماعی، تهران: دانشگاه علوم انتظامی، سال ششم، شماره چهارم. صص ۱۳ - ۲۸.
- عبدی، نرگس و شرافتی پور، جعفر (۱۳۸۶). پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع محور. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، سال سوم، شماره هشتم و نهم.
- غفاری، غلامرضا (۱۳۸۴). سنجش سرمایه اجتماعی. مجموعه مقاله‌های نخستین سمپوزیوم سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی، تهران: انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی.
- قاسمی مقدم، حسن (۱۳۸۷). مبانی ارزیابی اثربخشی کیفرهای اجتماع محور و تحلیل یافته‌های آن با تأکید بر مطالعه موردی دوره مراقبت در ایالات متحد آمریکا و انگلستان. انتشارات حقوقی دادگستری، شماره ۶۴.
- قاسمی، محمد (۱۳۸۷). بررسی نقش مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در پیش‌بینی بحران‌های انسان‌ساز از منظر کارشناسان ناجا. پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، شماره ۸.

- قصری، محمد؛ بازرگان، محمد؛ نوروزی، بهرام (۱۳۹۲). طراحی نظام پلیس جامعه محور با تأکید بر پیشگیری از جرم. پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، شماره ۲۲.
- قهرمانی، علی اکبر (۱۳۹۰). پلیس جامعه محور؛ نقش مشارکت مردم در پیشگیری از وقوع جرم. مطالعات پیشگیری از جرم، شماره ۱۸.
- قهرمانی، علی اکبر؛ ابطحی، سید حسین (۱۳۸۹). طراحی الگوی مدیریت پلیس جامعه محور در جمهوری اسلامی ایران. مطالعات مدیریت انتظامی، سال پنجم؛ شماره ۱.
- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰). عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ؛ ظهور جامعه شبکه‌ای. جلد ۱، ترجمه احمد علیقلیان و افشین خاکباز، تهران: انتشارات طرح نو.
- کرامتی، مهدی؛ کاهه، احمد (۱۳۸۴). تعامل پلیس و مردم. مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، انتشارات آشنایی، صص ۴۱۱-۴۲۴.
- کوئین، مینتس برگ و جیمز (۱۳۸۲). مدیریت استراتژیک. مترجم: دکتر صائبی، انتشارات: موسسه عالی آموزش و پرورش مدیریت و برنامه‌ریزی، چاپ سوم.
- متولی، رضا (۱۳۸۴). چشم‌انداز نظری سرمایه اجتماعی. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، تهران: معاونت اجتماعی ناجا. انتشارات آشنایی.
- محمد نسل، غلامرضا (۱۳۸۷). پلیس و سیاست پیشگیری از جرم. تهران: انتشارات دفتر پژوهش‌های کاربردی پلیس پیشگیری ناجا.
- مک کارتی، شاون. پی (۱۳۸۱). نقش اطلاعات در مدیریت بحران. ترجمه محمدرضا تاجیک، تهران: انتشارات فرهنگ گفتمان.
- میرسپاسی، ناصر (۱۳۸۴). نقش مدیریت منابع انسانی در توسعه پلیس جامعه محور. مرکز پژوهش‌های ناجا، تهران.
- وروایی، اکبر؛ بهربر، سروش (۱۳۸۸). اثربخشی الگوهای پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم. انتظام اجتماعی، دوره ۱.

- هریسون و جان (۱۳۸۹). مبانی مدیریت استراتژیک. مترجمان: اعرابی و الماسی
فرد، تهران: انتشارات مهکامه، چاپ اول.

- Allen, M. J. & Yen, W. M. (1979). Introduction to Measurement Theory. Brooks/Close Publishing Company, Monterey, California, a division of Wadsworth.
- Anderson R. M. & May R. M. (1992). Infectious Diseases Of Humans: Dynamics And Control (Oxford University Press, Oxford).
- Ash S. and Ross, D. K. (2004) crisis management through the lens of Epidemiology business horizons
- Auyero J. & Moran T. P. (2007). The dynamics of collective violence: Dissecting food riots in contemporary Argentina. Soc. Forces 85, 1341–1367.
- Baudains P. Braithwaite A. & Johnson S. D. (2011). Target choice during extreme events: A discrete spatial choice model of the London riots. Criminology (forthcoming).
- Burnet, R (1997). Knowledge Crisis in Higher Education file://A:institute of educaion press office htm.
- Cronbach, L. J. (1970). Essentials of Psychological testing (3rd ed.). New York: Harper and row international.
- Cronbach, Lee J. & MEEHL, Paul E. (1955). *Construct validity inpsychological tests* .*Psychological Bulletin*, 52, 281-302
- Cornish D. B. & Clarke R. V. (1986). The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending Springer-Verlag, New York.
- Goh C. K. Quek H. Y. Tan K. C. & Abbass H. A. (2006). Modeling civil violence: An evolutionary multi-agent, game theoretic approach. In: Proc. IEEE Congr. Evol. Comput. 2006, 1624–1631.
- Granovetter M. (1978). Threshold models of collective behavior. Am. J. Sociol. 83, 1420–1443.
- Gross M. Why do people riot? Curr. Biol. 21, 673–676 (2011). [PubMed]
- Harris B. & Wilson A. G. 388 (1978). Equilibrium values and dynamics of attractiveness terms in production-constrained spatial-interaction models. Env. Plan. A 10, 371–.
- Johansson A. *et al.* Crowd and environmental management during mass gatherings. Lancet Infect. Dis. 12, 150–156 (2012). [PubMed]
- Kinney R., Crucitti P., Albert R. & Latora V. (2005). Modeling cascading failures in the North American power grid. Eur. Phys. J. B 46, 101–107.

- Kirkland J. A. & Maciejewski A. (2003). A simulation of attempts to influence crowd dynamics. In Proc. IEEE Intl. Conf. on Syst. Man, and Cybern. 2003 5, 4328–4333.
- Mason T. D. (1984). Individual participation in collective racial violence: A rational choice synthesis. *Am. Polit. Sci. Rev.* 78, 1040–1056.
- McPhail C. (1994). The dark side of purpose: Individual and collective violence in riots. *Sociol. Quart.* 35, 1–32.
- Myers D. J. (2000). The diffusion of collective violence: Infectiousness, susceptibility, and mass media networks. *Am. J. Sociol.* 106, 173–208.
- Sampson R. J. Raudenbush S. W. & Earls F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science* 277, 918–924 [PubMed]
- Shaw C. & McKay H. (1969). *Juvenile Delinquency And Urban Areas: A Study Of Rates Of Delinquency In Relation To Differential Characteristics Of Local Communities In American Cities* (University of Chicago Press, Chicago).
- Siegel D. A. Social networks and collective action. *Am. J. Polit. Sci.* 53, 122–138 (2009).
- Torrens P. M. & McDaniel A. W. (2013). Modeling geographic behavior in riotous crowds. *Ann. Assoc. Am. Geogr.* 103.
- Townsley M. & Sidebottom A. (2010). All offenders are equal, but some are more equal than others: Variation in journeys to crime between offenders. *Criminology* 48, 897–917.
- Vendrel, Ernest G. (2001) the Incident command system aproven tool for the management of Emergency operation.
- Vogt, P. (1993). *Dictionary of statistic and methology*, Newburg Park. SAGE Publication.
- Wilson A. G. (2012) *The Science Of Cities And Regions: Lectures On Mathematical Model Design* (Springer, Berlin).
- Wortley R. (2001). A classification of techniques for controlling situational precipitators of crime. *Secur. J.* 14, 63–82.

